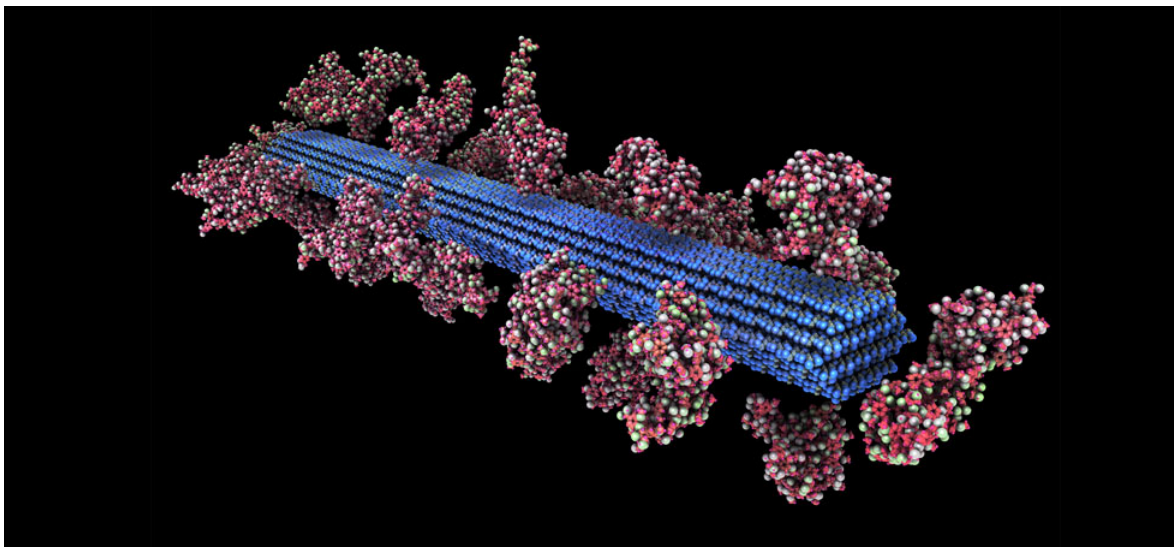

Μονοπώλιο και πνευματική ιδιοκτησία στη συνθετική βιολογία

/ [Πεμπτούσία](#)

Μία από τις πιθανολογούμενες αρνητικές επιπτώσεις από την ανάπτυξη της συνθετικής βιολογίας αφορά το μονοπώλιο στην χρήση και τη διάθεσή της από τις εταιρείες των ανεπτυγμένων χωρών. Οι εταιρείες αυτές στηρίζουν τα μονοπωλιακά τους προνόμια στη παγκόσμια νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας των ευρεσιτεχνιών και των επιστημονικών ανακαλύψεων (patenting).

Αυτή η διάσταση στις εφαρμογές της συνθετικής βιολογίας ενέχει τον κίνδυνο δημιουργίας ακόμη μεγαλύτερων οικονομικών ανισοτήτων ανάμεσα σε πλούσιες και φτωχές χώρες από τις ήδη υφιστάμενες. Θεωρείται σχεδόν βέβαιο εξάλλου ότι θα προκαλέσει αναταράξεις στις εμπορικές αγορές. Οι χώρες της Ευρώπης, της Αμερικής και εν γένει όσες έχουν μονοπωλιακή πρόσβαση σε τέτοιου είδους τεχνολογίες φαίνεται ότι πρόκειται να αποκομίσουν μεγάλα χρηματικά οφέλη, ωστόσο σε παγκόσμιο επίπεδο οι οικονομικές συνέπειες θα είναι εν γένει αρνητικές.

Οι αναπτυσσόμενες οικονομίες, οι οποίες στην πλειονότητά τους, ιδιαίτερα στην Αφρική, βασίζονται στη γεωργία, θα αποκτήσουν πολύ μεγάλη εξάρτηση από

ιδιωτικές εταιρείες με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Η περίπτωση του ήδη αναφερθέντος Craig Venter είναι χαρακτηριστική. Όπως ο ίδιος δηλώνει, το πρώτο πράγμα που σκοπεύει να κάνει είναι να κατασκευάσει έναν μικροοργανισμό ο οποίος θα τρέφεται με την ουσία κελουλόζη (κυτταρίνη) και θα μπορεί να παράγει πετρέλαιο για τα αυτοκινούμενα οχήματα. Οι χρηματοδότες του επιστήμονα είναι πετρελαϊκές εταιρείες οι οποίες κάνουν σαφές ότι όταν το πετρέλαιο εξαντληθεί, αυτές ακόμη θα θέλουν να διατηρήσουν τον έλεγχο συνεχίζοντας την προβολή ενός υπερκαταναλωτικού τρόπου ζωής, βασισμένο σε καύσιμα υψηλής καύσης, βιοτεχνολογικής προέλευσης.

Ένα άλλο γεγονός το οποίο καταγράφηκε, είναι ιδιαίτερα ενδεικτικό της τροπής που φαίνεται ότι τείνουν να πάρουν τα πράγματα στο νέο αυτό πεδίο έρευνας και εφαρμογών. Στο Μεξικό, ένα μέλος μιας οργάνωσης που δουλεύει για την προστασία των τοπικών ιθαγενών πληθυσμών ανέφερε ότι ο Craig Venter τους πλησίασε ζητώντας να πάρει κάποια γενετικά δείγματα φυτών και ζώων, ακόμη και ανθρώπων. Η οργάνωση απέρριψε τη προσφορά[1].

Η EGE πρότεινε να αρχίσουν συζητήσεις σχετικά με τον τρόπο διασφάλισης της πρόσβασης του κοινού στα αποτελέσματα της συνθετικής βιολογίας, ώστε να αποτραπεί η ανάπτυξη μιας μονοπωλιακής πολιτικής σχετικά με τη γνώση. Αναγνωρίζεται βέβαια ότι στα πλαίσια του δυτικού τρόπου ζωής και οργάνωσης η κατοχύρωση των ευρεσιτεχνιών είναι αναπόσπαστο κομμάτι για την οικονομική και επιστημονική ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό η EGE υπογραμμίζει ότι τα γενικά δεοντολογικά ζητήματα που εγείρουν οι αιτήσεις ευρεσιτεχνίας πρέπει να εξετάζονται με βάση το ισχύον σύστημα έκδοσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Η νομική υπηρεσία ευρεσιτεχνιών της ΕΕ όρισε την EGE ως τον φορέα στον οποίο εναπόκειται η αξιολόγηση των δεοντολογικών και ηθικών επιπτώσεων που συνδέονται με τις ευρεσιτεχνίες. Η EGE απηύθυνε πρόσκληση στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και τις εθνικές υπηρεσίες διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας να λάβουν υπόψη το άρθρο 7 της οδηγίας 98/44 της ΕΕ σχετικά με τις ευρεσιτεχνίες και να το θέσουν σε εφαρμογή[2].

Στην ίδια δεοντολογική κατεύθυνση κινείται και η χρήση της συνθετικής βιολογίας στο πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών σε παγκόσμιο επίπεδο και των κανόνων δικαίου που πρέπει να τις διέπουν. Δηλαδή, η χρήση και η διακίνηση των προϊόντων και των εφαρμογών της συνθετικής βιολογίας δεν πρέπει να δημιουργούν αποκλεισμούς σε μεγάλα τμήματα του παγκόσμιου πληθυσμού από προϊόντα βασικά για την ανθρώπινη υγεία και ευημερία. Ταυτόχρονα τίθεται και το ζήτημα της ασφάλειας στη διακίνηση αυτών των προϊόντων. Η EGE συνιστά

σχετικά με αυτό να θεσπιστούν ευρωπαϊκά πρότυπα βιοασφάλειας για τα προϊόντα συνθετικής βιολογίας, ως ελάχιστα αναγκαία πρότυπα για τις εισαγωγές και τις εξαγωγές προϊόντων συνθετικής βιολογίας στην ΕΕ.

Φωτογραφία: Ατομικό μοντέλο κυτταρίνης (μπλε) περιβαλλόμενο από μόρια λιγνίνης (πράσινο), αποτελούμενο από 3,3 εκ. άτομα. Δεν απεικονίζονται τα παρόντα μόρια νερού. Πηγή: PI: Jeremy Smith, UT/ORNL, <http://users.nccs.gov/>

***Παρατήρηση:** Το παρόν άρθρο αποτελεί συνέχεια του αφιερώματος στη συνθετική βιολογία. Πρόκειται για μια μεγάλη έρευνα, αναθεωρημένη έκδοση μεταπτυχιακής-διπλωματικής εργασίας που κατατέθηκε στο ΕΑΠ και πραγματοποιήθηκε από τον θεολόγο Στέφανο Καραούλη με επιβλέποντες τους Ν. Κόϊο και Αν. Μαρά.

[\[1\]](#) *Rocking the Boat: J. Craig Venter's Microbial Collecting Expedition under Fire in Latin America*, στην ιστοσελίδα <http://www.etcgroup.org/en/node/91>.

[\[2\]](#) Οδηγία 98/44 του Συμβουλίου της Ευρώπης.